

A mirigyes szedrek eltérései szürkéllő vagy fehérlő molyhos levelekkel.

(Aberrationes *Adenobatorum* (*Ruborum glandulosorum*) foliolis subtus canescentipubescentibus aut albotomentosis).

Autore: **Vincentio de Borbás** (Kolozsvár).

A mult kilencvenes eszten-dők elején a hazai szedreinkkel való foglalkozásomat a Lexikon írása megszakítván, KUPCSOK SÁMUEL bakabányai küldeménye ismét elővétette és rendeztte gyűjteményemet, de a szedrek érdekes termőhelye (Nemes-Podhrágy, Pozsony, Kőszeg, Ipoly-Litke, Zágráb stb.) is gyarapodott. FOCKE-nak ASCHERSON Synopsisában közölt munkája is segített, most a hazaiakat ismeri érinteni, de *Rubus flóránk*-nak FOCKE munkája csak homályos tükre, a szeder minden esoportjának van hazánkban FOCKE előtt ismeretlen bennszülött faja. A szeder, mint általában ismeretes, rendkívül változó, lehet hirtelen békelyegváltozással is alakul, külön-külön termőhelyein merőben eltérő alakjait szemléljük, még ugyan annak a fajnak is. Pozsonynak s Nemes-Podrágynak sok szedre másutt nem igen ismeretes vagy ismét eltérő. Az elszigetelt ritka szederfaj termőhelyéről önerejéből nehezen mozdul ki, ha a bogyóját a madár szétszórna is, a változandóságra hajlandó szederesira új helyen újra s tovább változik. A változatosságot az inkább-női (*gynodynamus*) és inkább-him (*androdynamicus*) fajok nem végyük le is öregbítő. A faj bennszülöttségét a szeder szébben világosítja meg, mint

Meine Studien über die ungarischen Brombeeren wurden Anfang der neunziger Jahre d. v. Jahrh. durch die Bearbeitung des ung. Lexicons unterbrochen. Eine Sendung aus Bakabánya*) hat mich zur Wiederaufnahme dieser Studien und zur Sichtung meiner Sammlung bewogen, aus dieser sehe ich, dass sich die interessanten Fundorte von Brombeereu (Nemes-Podhrágy, Pozsony, Kőszeg, Ipoly-Litke, Zágráb etc.) wieder vermehrt haben. FOCKE's in ASCHERSON's Synopsis publicierte Arbeit hat mir auch geholfen, sie ist jedoch in Bezug auf unsere *Rubus*-Flora ziemlich lückenhaft; fast jede Gruppe hat in unserem Lande einen oder mehrere, FOCKE unbekannte, endemische Vertreter. Die Brombeeren sind, wie allgemein bekannt, ausserordentlich veränderlich, möglicherweise verändern sie sich durch plötzliche Umprägung der Merkmale; an verschiedenen Standorten können wir total verschiedene Formen auch ein und derselben Art beobachten, die Brombeerarten von N.-Podhrágy und Pozsony sind von anderen Orten nicht oder nur wenige bekannt oder weichen wieder mehr oder weniger ab. Eine isolierte, seltene Brombeerart kommt aus eigener Kraft schwer über ihren

*) Von Herrn Sam. KUPCSOK.

a minő kevés figyelemre nél-tatják.

A hazai szeder-fajok nagy változatosságát áttekinteni s a systematica bilineiseibe foglalni nagyon bajos. Azért az ismert csoportok eltéréseit egyelőre részenként bocsátom nyilvánosságnak. A pozsonyiakat SABRANSZKY HENRIK orvos, a bakabányaiakat KUPCSOK SAMU tanító gyűjtötte.

Gr. Adenobatorum foliis subtus canescenti-hirtis albidisque aut + canescenter vel canotomentosis. Turio et inflorescentia dense glandulosi.

I. *Erythrothyrsi*, glandulis inflorescentiae plurimis, intense rubris aut nigricantibus.

1. *R. hirtus* W. et Kit. Descript. et ic. II. 1803, p. 150, t. 141*); foliolis amplis, inferne latioribus, terminali cordato, sensim acuminate, grosse biserrato, inflorescentia ampla, fructibus breviter pilosis.

Foliolis subtus canescenti-hirtis**) ut in iconе adumbratur, in Croatia rarus, in Hungaria rarissimus: ad Anina.

Alterationes brachyandrae:

b) *R. plusiacanthus* BORB. ÖBZ. 1892, 289; turione tereti, sparse piloso, non pruinoso, dense aculeato, aculeis maioribus + incurvis, foliolis ternis, subtus fere cinereo-pubescentibus, terminali elliptico, basi leviter cordato vel truncato; inflorescentia foliata,

*) Tab. 114 cit. falsa.

**) Cfr. ironem et NEILREICH Diagnos. p. 45.

Standort hinaus. Wenn ihre Frucht auch durch Vögel verschleppt wird, kann sich die junge Pflanze der veränderlichen Brombeere am neuen Standorte weiter verändern. Die Veränderlichkeit wird noch durch geschlechtliche Vermischung von gynodynamen und androdynamen Arten befördert. So geben Brombeerarten lehrreiche Beispiele von Endemismen ab, leider wird ihnen nicht jene Aufmerksamkeit zu Teil, welche sie verdienen würden.

Bei dem grossen Formenreichthum der ungarischen *Rubus*-Arten ist es schwer, sie übersichtlich zu gruppieren und sie in die Fesseln des Systemes einzuzwängen. Darum veröffentlichte ich einstweilen gruppenweise die Abweichungen der bekannten Gruppen. Die pozsonyer Brombeeren wurden von Herrn Dr. H. SABRANSKY, die bakabányaeer von Herrn Samuel KUPCSOK gesammelt.

abunde aculeolata, patenter ramosa, saepe multiflora, glandulis rubris aut rubrobrunneis, ovaria mox glabrescentia, stylis saltem inferne rubris (ex descript. GREMLI Exeurs.-fl. III. 1879, 139, VI, 1889, 145. ÖBZ. 1871, 95, Focke Synops. 380.).

Ex Hungaria omnino convenientem non vidi.

Synon. *R. polyacanthus* GREMLI ÖBZ. 1871, 95, non WHE, nec MARSS.

Reapere *R. Guenheri* foliolis subtus fere cinereis.

e) *R. chlorosericeus* SABR. ÖBZ. 1887, 82; foliolo terminali magis elliptico vel ovato, magis simpliciter serrato: inflorescentia elongata, angusta, ovario sparse hirta.

In montibus Giinsii!! Weissenbach! (WAISB.)

In alpibus Austriae inferioris.

In Bulgaria ad Bela cerkva Rhodopes VIII/16. 1897.) cl. qu. E. FORMANEK formam eius *maerandrium* ovario glabro, in Hungaria occid. ad Háromsátor eot. Castriferr. cl. Pieus legerunt.

d) *R. innocens* BORB. ined., eadem forma polytricha, inflorescentia canescente atque rubro-glandulosa, sed fere inermi, sparse setulosa. Foliola subtus glauca, pilosa.

Bakabányae: Grnnt. Chorvat-dolina: in silvis montis Szitna (16. jul. 1880 ipse legi).

Aberrationes maerandriae:

2. *R. Coburgianus* BORB. ap. FORMÁNEK, Verhandl. naturf. Vereines in Brünn: XXXI, 1892, 28 (135); Természetrajzi füzetek XVI. 1893 47; foliola turionum ab illis *R. hirti* minus diversa, illa caulis florentis superiora media basin versus cuneato-angustata, integra, inflorescentia elongata, inferne ramosa, superne angusta, acinis glabris. Foliola subtus hand reticulata, canescenti-pubescentia.

In monte Sakardža Bulgariae, 17/VIII. 1892, legit cl. qu. FORMÁNEK.

3. *R. subhercynus* BORB. ined.; turione obtusangulo, epiloso, foliis coriaceis, subtus albottomentosis, insuper nitenti-pilosus, reticulato-venosis, terminali foliolo elliptico, basi parum emarginato, breviter acuminato. Caule florido cum glandulis inflorescentiae atropurpureo, sepalis deumum erectis, ovario piloso.

Bavaria: Waldmünchen, leg. PROGEL.

Formam huius *oligandriam*, staminibus pauciserialibus, stylis brevioribus ad Drinovam: in quercetis diccionis Lugos eot. Krassó-Szörény legi (1. sept. 1886).

4. *R. lamproleucus* BORB. et SABR. ÖBZ. 1891, 284 (*R. lamprophyllus* × *tomentosus*) turione tereti sparse piloso, foliis ternatis aut quinato-pedatis, foliolis angustis, subtus tomento cretaceo-canalicante et pilis uitentibus, supra glabratis, pilis tamen stellatis hinc et inde remanentibus, terminali anguste obovato, basi leviter emarginato, abruptim acuminato, argute biserrato, sepalis fructiferis reflexis, ovario glabro.

Austria inferior: Eichberg ad Gloggnitz (L. KELLER.)

Synon. *R. hirti calophylli* forma SABR. Deutsche Botan. Monatsschr. 1892, 75.

II. Ochroseti, setis glandulisque inflorescentiae plurimis lutescentibus aut pro parte pallide rubentibus.

Aberrationes macrandriae:

5. *R. vindobonensis* SABR. et H. BRAUN, Deutsche Botan. Monatschr. 1889, 131: foliis subtus reticulato-venosis, firmis, turione dense aculeato, inflorescentia ampla, foliosa.

Austria infer.

Posonii: in aggeribus ad balneum Eisenbrünnel; in dumetis extirpaturarum Moravo-Lieskoviensium (*R. divaricatus* HOL., loc. cl.), in monte Sanctae Trinitatis Schemnici! (jul. 1880).

Synon. *R. divaricatus* HOL. ÖBZ. 1873, 382, non MUELL. 1858.

Forma eius pilis stellatis in facie foliolorum + remanentibus: *R. neortus* BORB. Term. tñd. Közl. 1892, 271. (Rossköpfen ad Neuwaldegg, leg. SABRANSKY.)

6. *R. olympicus* BORB. in FORMÁNEK I. e 1891, 43: turione obtusangulo, canescenti-pubescente, foliis eximie discoloribus, subtus glaucis villosis, coriacéis, supra pilosis, terminali ovato vel elliptico, basi breviter emarginato, inflorescentia densissima, canescente, dense setulosa, sepala erecta, acinis glabris.

In Asiae minoris Olympo (FORMÁNEK).

In Macedonia Trstenik (FORMÁNEK).

In Carinthiae Hornstein (ZWANZIGER).

7. *R. cassoviensis* BORB. in Magyarország Vármegyéi és Városai. Abauj-Torna, 1896, 445, latinis plene descriptus: dense pubescens atque aciculatus, foliolo terminali turionum cordato-rhombeo aut cordato-elliptico virescente, caulinis subtus breviter albo-tomentosis pilosisque: ovaria pilosa.

Cassoviae ad villam Bankó, Bakabánya (Grunt, Kopauka), in eacumine montis Verfu Suskuluj ad Thermas Herculis (DEGEK).

R. foliosus E. LIPPOPOGON FOCKE in ASCHERS. Synops. VI. 1902, 575, nil nisi *R. cassoviensis* foliolis subtus tenuiter atque canescenter puberulis, Crescit ad Bakabánya, Nemes-Podrágy, Versec.

8. *R. debilis* HAL. Verh. zool.-bot. Gesellsch. 1885, 659, aberratio nostra: *R. candicans* × *rividissimus* (*R. Bakabányae* BORB.), turione sat tenui, obtusangulo, sparse piloso, glaucescente, foliis ternatis aut quinato-pedatis, foliolis subtus canescenter atque tenuiter pubescentibus, terminali ovato, breviter cordato, longe acuminato, duplicato-serrato.

Ramuli inflorescentiae elongati *R. candicantem* in mentem revocant, lutescenti-setulosi, sepala reflexa, petala anguste elliptica, emarginata, ovaria glabra staminibus pauciserialibus superata.

Bakabánya: Grunt, in sepibus.

Aberrationes brachyandrae:

9. *R. Kodruensis* SIMK. Term.-rajzifüz. 1889, 160; foliolis turionum teretium ternis, subtus canescenter reticulato-tomentosis, supra sparse pilosis, hinc et inde setas quoque sparsas gerentibus, terminali in circuitu rhomboideo vel rhomboideo-ovato, basi leviter emarginato,

inaequaliter biserrato; inflorescentia inferne axillaris, superne racemiformis, densior setulis lutescentibus: flores parvi gynodynamia, ovaria glabra.

In silvula Resetarovec ad Nemes-Podhrág (R. *macrophyllus* × *hirtus*? sic HOLUBY exsicc. 1895), Bakabányae (Kiebes, f. androdynamia, Mestom).

In Croatia: ad sepes Petrinjae, in districtu banali (Rossi) stylis staminum longitudine.

Exsicc. Herb norm. nov. ser. cent. 26, 2530!

b) *R. meionodontus* BORB. ined. (*R. hirtus* × *remotidens*) aculeis turionum obtusangulorum validulis, falcatis, foliolis ternis, basin versus in circitu angustatis, remote serratis, dentibus plerumque squarroso-divergentibus, terminali obovato vel ambitu rhomboideo; flores androdynamia, ovaria hirta.

In montibus Oravicae!! (jul. 1889).

c) *R. danubialis* BORB. ÖBZ. 1892, 289. maior turione angulato, pruinoso, foliolis ternis aut 5-nato pedatis, fere simpliciter serratis, late obovatis, basi magis cordiformibus, flores maiores, androdynamia, inflorescentiae axe maioribus aculeolis armato, ovaria glabra.

In montibus Posonii (Gross-Pfefferberg, Kleines Weidritzthal inter baln. Eisenbrünnel et Máriavölgy) Bakabányae.

10. *R. asclepiadeus* BORB. ined. foliolis turionum teretium, dense pilosorum, atque luteo-setosorum glandulosorumque ternis, sat magnis cum illis caulinum florentium viridibus, lamprotrichis intermedio late cordato-elliptico, breviter acuminato, foliolis inflorescentiae prorimis subtus albicanti-tomentosis, sericeo-nitentibus, ternis saepe in folium simplex trilobum confluentibus. Caule florido superne eum inflorescentia foliosa pubescenti et lutescenti-setoso et glaucluso, ovario glabro, stamina paniculata, abbreviata.

Carinthiae: ad Sanctum Primum leg. ZWANZIGER VII/3. 1892.

b) *R. polycardius* BORB. et SABR. ined. foliolis omnibus, praecipue in caule florenti late cordiformibus, subtus cauescenti-pubescentibus nitentibusque, sensim, non longe acuminatis: inflorescentiae amplae rami axillares, flores gynodynamia, ovaria glabra.

Posouü in monte Gemsenberg: ad cruceem eremitae.

Noch einiges über Silene Dalmatica Scheele.

Még valami a Silene Dalmatica Scheele-ről.

Von: Hayek Ágost dr. (Wien).
Irta: J.

In der Julinummer dieser Zeitschrift, S. 203, stellt Herr Dr. L. SIMONKAI die Behauptung auf, ich hätte in der «Oesterreichischen botanischen Zeit-

Ezen folyóirat juliusi számá-nak 201. oldalán SIMONKAI L., dr. úr azt állítja, hogy én az Oest. bot. Zeit. 1901. évf. 295—97. oldalán a *Silene Dalmatica*-t

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1903

Band/Volume: [2](#)

Autor(en)/Author(s): Borbas [Borbás] Vincenz von

Artikel/Article: [A mirigyes szedrek eltérései szürkéllő vagy fehérlő molyhos levelekkel. 333-337](#)